

"Proletarec" je  
delavski list za  
misleče čitatelje

# PROLETAREC

Official Organ Jugoslav Federation, S. P. — Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

GLASILO  
PROSVETNE  
MATICE J.S.Z.

ST. — NO. 1421.

Entered as second-class matter, December 6, 1937, at the post office  
at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3d, 1879.

CHICAGO, ILL., 5. DECEMBRA (December 5), 1934.

Published weekly at  
3039 W. 20th St.

LETO — VOL. XXIX.

## NOVA OBDAVČENJA NA LJUDSKE STROŠKE

### PROBLEM BREZPOSELNIH PRETEŽAK ZA SEDANJE OBLASTNIKE IN VLADO

Administracija se znova ukvarja z načrtom za  
splošno zaposljitev in za ukinjenje relifa

NAD osemnajst milijonov ljudi prejema vladni relif. Okrog dva milijona in dve sto tisoč pa je zaposlenih pri raznih javnih delih v federalnih podjetjih, ki so bila ustavljena za omiljenje brezposelnosti. Stroški teh pomožnih akcij so visoki, čeprav je podpora, ki jo brezposelni dober, le za silo izdatna. Brezposelni, ki so najeti v raznih vladnih pomožnih podjetjih, zaposluje le po toliko dni, da jim ni treba plačati direktnega relifa.

Po par letih politike new deala je gospodarsko izboljšanje neznavno, vrhutega pa zelo dragu kupljeno. Armada brezposelnih je to jesen večja nego v lanskem. Vlada je v skrbih in "možganski trust" si beli glavo, kako znižati neproduktivne izdatke za relif.

Nekaj časa so v Washingtonu ropotali proti "menjalcem denarja" in industrijskim magnatom, zdaj pa so ton spremeni v laskanje kapitalistom in bankirjem. Časopisje iz tega sklopa, da se je predsednik Roosevelt obrnil na desno.

Vzlic apelom pa je privatna industrija prav tako impotentna pokažati pot v okrevanje, kakor je bila brezmočna leta 1929, ko so se začele rušiti kopice delnic kakor hiše iz kart.

Nekateri svetovalci v zvezni vladi Rooseveltu dokazujo, da privatna industrija ne zmore v tem problemu nicesar. Ali tudi vladni relif je treba odpraviti. Zato se naj ustanovi sklad proti brezposelnosti, ob enem pa naj vlada podvzame javna dela v vsoti deset milijard. Na ta način bo vposilila direktno in indirektno par milijonov ljudi — mogoče kakih pet milijonov, ker bi si delo med seboj delili.

Zelo se ogrevajo tudi za naseljevanje delavskih družin v okolice mest na mala posestveca, ki bi imela po par akrov, po pet akrov ali kolikor že, in s pomočjo te zemlje naj se potem preživljajo kakor najboljše morejo. To seveda ne bo povratak v "prosperitetu", ampak izhod iz direktnega relifa.

Privatni interesi, združeni v trgovski komori in v zvezi industrijev nasprotujejo tem predlogom, češ, da bi vlada s tako ogromnimi novimi posojili postavila svoj kredit še bolj v nevarnost in potem se bi zatekla k inflaciji, ki bi po-

menuto dr. Mordecai Ezeziel.

Na nekem zborovanju učiteljev je med drugim dejal, da je 1. 1929 imel 1.2 odstotka prebivalcev toliko dohodkov, kakor 60 odstotkov prebivalstva, katero tvori takozvani proletariat.

Tak je kapitalistični sistem, v katerem je mogoče, da ima ena družina milijone dohodkov in milijardno premoženje, tisoče drugih družin, ki so galere za to imovino, je pa za uteševanje glada odvisnih od releta.

## Beda v Nemčiji, v Italiji in Avstriji

### Brezposelnih letos nad pol milijona več kot lani ob tem času

Na podlagi statistike, ki jo je koncem novembra objavil urad A. F. of L., je bilo oktobra t. l. v Zed. državah 10,671,000 brezposelnih, ali 550,000 več, kakor oktobra lanskog leta. Septembra pa jih je bilo skoraj 11,000,000 brez zasluzka.

Številke zaposlenih in nezaposlenih delavcev so v tej deželi varljive, ker ne omenjamajo, da je večina drugih delavcev zaposlena le po nekaj dni v tednu. Povprečno delajo zaposleni delavci skozi leto kvečjemu tri dni na teden. Odračujte polovico teh k nezaposlenim, pa dobitve pravo število brezposelnih.

Tako se dežela pomika v šesto zimo krize ne da bi bila administracija ali pa privatna industrija kos problemu, ki ga povzroča brezposelijo.

Druga neprilika za ljudstvo je višanje davkov. Posamezne države in občine, kakor tudi zvezna vlada, nalagajo direktno in indirektno davke na razne potrebuščine, na gasolin in splet kar morejo obdavčiti. Predsednik odseka je Norman Thomas.

Naloča drugega odseka, kateremu predseduje James D. Graham, predsednik državne družbe federacije v Montani in član socialistične eksekutivne, je pridobiti unije A. F. of L. za organiziran boj skupno s socialisti proti fašizmu in vojni.

Komunistično vabilo v "enotno fronto" je eksekutiva odklonila, ker je kom. stranka s svojo taktiko z nova dokazala, da v svojih apelih za skupnost ni izkrena.

### Sergij Maronovič Kirov ubit

Sovjetski državnik in politik Sergij Maronovič Kirov, član političnega biroja komunistične stranke, je bil dne 1. decembra v Leningradu ubit. Attentator je neki bivši uslužbenec v sovjetskih uradih. Sovjetska vlada je po umoru oznanila, da so zločin izvršili sovražniki delavskega razreda.

### Modigliani v Ameriki

Italijanski socialistični voditelj G. E. Modigliani, ki je eden svetovno znaných socialistov, je prišel na povabilo unije I. L. G. W. U. v Zed. države na predavateljsko turo proti fašizmu.

### Poldrug milijon komunistov v U. S. of A.

E. R. West, predsednik mlaude trgovske komore, straši v svojih govorih v Californiji, da je v Zed. državah poldrug milijon komunistov. Vodstvo komunistične stranke pa si misli: "Ko bi jih bilo vsaj 50,000!"

### AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR LETNIK 1935

Izide te dni. Po svoji vsebini je nov impozantan uspeh v delavski literaturi ameriških Slovencev. Nadkriljuje prejšnje letnike. Naš koledar je prizan za najboljšo knjigo te vrste, kar jih je med jugoslovanskimi koledarji bodisi tu ali v Jugoslaviji. — Stane v Zed. državah 75c. Za inozemstvo \$1. Naročite ga svojcem v starem kraju čimprej. Pohiljatve v vse kraje izvršimo mi.

Mehiška revolucija mora nadaljevati!



Prosto soboto je nastopil službo predsednika mehiške republike Lazar Cardenas, ki je 45. mehiški predsednik. Bil je izvoljen na listi vladne ljudske revolucionarne stranke. Cardenas pravi, da mora mehiška revolucija nadaljevati s svojim delom za socializem in za socialistično vzgojo ljudstva. Zdaj je v velikem boju s katoliško cerkvijo, ki sabotira vladno prizadevanje za reformiranje šolstva.

Kar se tiče socializma, je treba razumeti, da ljudska revolucionarna stranka ni socialistična v način pomenu te besede, dasi je osvojila velik del socialističnega programa. Ne pripada nobeni internacionali. Odpravila je feudalizem: svoje ljudstvo skuša digniti kulturno, ker brez tega dežela ne bo napredovala; in prizadeva si oteći prirodna bogastva, ki so jih v Mehiki pod prejšnjimi vladami osvojili ameriški kapitalisti.

Na sliki je manifestacijska slavnost v mehiškem glavnem mestu, v katerem so udeleženci demonstrativno izrazili vlasti svoje odobranje in sodelovanje pri izvajaju njenega programa.

## Oboroževanje na morju v smislu "sporazuma"

Anglija, Zed. države in Japonska v prerekjanju  
za določitev velikosti vojnih mornaric

Konferanca zastopnikov Anglije, Zedinjenih držav in Japonske v Londonu, ki so prišli skupaj zaradi vprašanja sporazuma glede velikosti svojih vojnih mornaric, je veliko važnejša stvar, kakor pa na primer ženitev četrtega sina angleškega kralja, o čigar poročnih ceremonijah se je v podrobnostih pečal velik del dnevnega časopisa po svetu.

Omenjene tri dežele so danes edine pomorske velesile. Pred vojno se je v mornarično silo naglo razvijala Nemčija. Carjeva Rusija je skušala biti pomorska sila. Francija, Italija in Avstro-Ogrska so bile razmeroma močne le v svojih bližnjih vodah. Anglija pa je bila do svetovne vojne vladarska mornarica. Zdaj ni več.

Washingtonska pogodba med Anglijo, Zed. državami in Japonsko je imela namen preprečiti tekmo oboroževanja na morju med temi tremi silami, ki bi neizogibno dovedla v katastrofo. Do tedaj je bila angleška mornarica najjačja na svetu. Washingtonska pogodba določa, da sta si lahko angleški in ameriški enaki. Sprejeti je bilo v ravnanje vsem trem pravilom 5-5-3. To pomeni, da na vsakih pet angleških ladij jih smejo imeti Zed. države pet in Japonska tri.

Washingtonska pogodba med Anglijo, Zed. državami in Japonsko je imela namen preprečiti tekmo oboroževanja na morju med temi tremi silami, ki bi neizogibno dovedla v katastrofo. Do tedaj je bila angleška mornarica najjačja na svetu. Washingtonska pogodba določa, da sta si lahko angleški in ameriški enaki. Sprejeti je bilo v ravnanje vsem trem pravilom 5-5-3. To pomeni, da na vsakih pet angleških ladij jih smejo imeti Zed. države pet in Japonska tri.

To je prete, naj se kar loti večati svojo mornarico — bo že videla, kaj se to pravi!

Vinson, demokratski kongresnik, predsednik odseka poslanske zbornice za mornarične zadeve, je 27. novembra izjavil: "Na vsake tri vojne ladje, ki jih zgraditi Japonska, jih bomo mi zgradili pet."

To bi pomenilo tekmo, kakršna se je vnela pred letom 1914 in končala v katastrofi, v kateri je trpel vse najhujše milijone ljudi. Kaj briga razne Vinsonove in slične "ljudske" zastopnike, ako s svojim prenapetim šovinizmom pritrjajo stvar toliko daleč, da ni več umika — razen v vojni! Poleg tega so municipalni magnati, ki trošijo milijone dolarjev za take propagande na leto, (Nadaljevanje na 2. strani.)

## SLABŠANJE ŽIVLJENSKIH RAZMER POD FAŠIZMOM

Statistika, ki priča o naraščanju bede in o neizpolnjenih obljubah diktatorjev

V NEMČIJI so življenske razmere zdaj veliko teže kaškar pred letom. Sploh se pod nacističnim režimom stalno slabšajo, četudi se trudi s svojimi odredbami, regulacijami in diktati ustaviti povečavanje krize. Bojkot, ki so ga organizirali liberalno misleči krogi, židje in delavske organizacije, ima za Hitlerjev tretji rajh zle posledice. Ker je izvoz padel, je moral pasti tudi uvoz. Ker Nemčija nima denarja, da bi naročala potrebna živila in drugo blago iz inozemstva, je nastala tolkačna draginja, da je Hitler določil regulacijske cene.

Nacistična vlada se hvali, da je vposila par milijonov delavcev, toda plače so v primeri s plačami pred prihodom Hitlerja narasle samo 1 odstotek v skupnih vstopih, dočim je zaslužek poprečnega delavca v Nemčiji nižji ko kdaj prej po vojni.

Nezadovoljnost je velika in gnjev med ljudstvom proti režimu narašča. Duši ga s terorjem, šikaniranjem in s strogi kaznimi. V "koncentracijskih taborih" in v zaporih je nad 41,000 političnih jetnikov.

Prav tako neuspešen, kakor je Hitler v notranji politiki, je tudi v zunanjini. Nobena vlada mu ne zaupa, neglede kako jim ponuja oljko in vejico in jih vabi v spravo s svojo državo.

Veliko manj, kakor iz Nemčije, se čuje v svetovnem tisku o bedi v Italiji, dasi je neznašna. Mussolini se je zatirane opozicije boljše posrečilo, ker je s terorjem začel desetletje prej kakor Hitler. Plače italijskih delavcev so nižje ko kdaj prej. Dežela je v stiski za živila. Vladni dohodki so že več let znatno manjši kakor izdatki. Faktično je Italija bankrotirana, toda v poslovnih knjigah še beleži, da je finančno solventna. Pomaga si iz zadrg največkrat z notranjimi posojili.

Destruktivni vplivi fašizma delujejo še najhitreje v Avstriji. V prvi polovici tega leta so delavci na Dunaju zaslužili 41 milijonov šilingov manj kakor v prvi polovici l. 1933, in 168 milijonov šilingov manj kakor v enaki dobi l. 1932. Po-vprečen dohodek delavske družine na Dunaju je pod fašizmom nazadoval 24 odstotkov, ali skoraj eno četrtino, dočim so se življenske potrebuščine istočasno podražile. Ni čudno, ako delavstvo v Avstriji prireja demonstracije in izdaja proglašene za nov ustanek kljub terorju, ki ga izvaja nad deželo klerikalno-fašistični režim.

Vse tri diktature so ljudstvu obljuboale zaposlitev, boljše življenske razmere in ekonomsko sigurnost. Niti ena ni izpolnila, kar je obetala. Ako jim zdaj kdo to očita, mora v zapor.

V Berlinu je bilo 1. decembra obsojenih devetnajst socialistov od 3 mesecev do treh let zapora vsled "preveratniških aktivnosti". Take obsojbe so na nemških sodiščih postala vsočanost. Mogočni propagandi Hitlerjevega režima se je nekaj časa posrečilo prepričati velik del ljudstva, da so marksisti storili Nemčiji s svojim "popuščanjem" in internacionalizmom ogromno škodo, toda zdaj, ko marksističnih strank ni več, razen v kolikor jim je mogoče delovati tajno, in ima Hitler nad državo absolutno oblast, se je tudi zaslepljencem začelo svitati, da marksizem ni vzrok njihove nesreče, bede in poniranja.

Mussolini v Italiji skuša v državnem proračunu hraničiti z znižanjem vojaške obveznosti iz 18 na 12 mesecev, ob enem pa je vse možne prisilil v vojaško vežbanje od otroških let naprej. Zdaj morajo priti v armado že kot izvežbani vojaki, zato si država lahko privošči to znižanje, pravi il duce. Poleg tega, da so dečki in fantje v Italiji prisiljeni potrošiti veliko svojega časa za vojaške vaje, morajo vse to vežbanje sami plačevati, dočim bi ga v daljši prisilni vojaški službi plačala država. Tole so zdaj na slabšem.

Fašizem ni v stanju rešiti gospodarskih problemov. Ljudstvo je potisnil še bolj v pomanjkanje, v nadomestilo pa ga opaja s šovinizmom. Fašizem je mora na telesu delavskega razreda.

## Se o volilnem rezultatu

Socialisti v Oklahoma dobili 17,000 glasov in v Baltimoru 5,000. — Naši glasovi v Illinoisu

V državi Oklahoma, kjer je uradno štetje. Iz poročil imela socialistična stranka pred vojno že močno organizacijo, je dobil pri zadnjih volitvah 6. novembra socialistični kandidat za governerja A. P. Green 16,688 glasov. V Baltimoru so dobili socialisti 4,690 glasov, komunisti 420 in SLP 246.

Poročali smo že, da je bila v Readingu, Pa., socialistična stranka po številu oddanih glasov socialistom, ne da se bi brigali za štetje. Socialistični urad je v posesti izjav, ki dokazujejo, da je bilo v gotovih precinkih oddanih po 5, 6 in v enem slučaju 7 socialističnih glasov, toda volilni uradniki niso navedli niti enega. Ako so jih po vse možlih v državi ignorirali, so socialisti ogoljufali za več tisoč glasov. Socialisti v Illinoisu so po številu oddanih glasov na tretjem mestu. Vseh strank je bilo pet.

# PROLETAREC

List za interese delavškega ljudstva.

Izhaja vsako štredo.

Indija Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba  
Chicago, Ill.Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze.  
NAROCNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00;  
za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00.  
Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.Vsi rokopisi in oglasi morajo biti v našem uradu naj-  
poštejte po podjetju popoldne za priobčitev  
v številki tekočega tiska.

## PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workers' Publishing Co., Inc.  
Established 1906.Editor..... Frank Zaitz  
Business Manager..... Charles Pogorelec

## SUBSCRIPTION RATES:

United States, One Year \$3.00; Six Months \$1.75;  
Three Months \$1.00.—Foreign Countries, One Year  
\$3.50; Six Months \$2.00.

## PROLETAREC

3639 W. 26th St., CHICAGO, ILL.

Telephone: Rockwell 2864.

## Delo je vse

Zemljemerec, ki napravi načrt, kje in v kolikšni globini se naj izkoplje jarek, ali zgradi cesto, ali nasip, ali predor, je človeški družbi potreben. Nič manj potreben delavec ji je oni, ki načrt spremeni v dejstvo, četudi je v pojmovanju sedanje družbe smatran za "navadnega delaveca".

Nepotreben pa je družbi vsakdo, čigar edina brigja je, kako bi čim bolj izkoristil druge v svoj prid, ne da bi sam kaj prispeval h koristnemu delu.

To je splošno veljavno pravilo. Brezkrizneži so brezkrižneži, pa bilo v kakršenkoli oziru, vključivši agitacijo in delo z socialistom.

V gibanju za novi socialni red so arhitekti in drugi večaki potreben, kakor so potrebni pri gradnji stavb, cest, mest itd. Prav tako so potrebeni pri delu za zgraditev nove družbe učiteljev proletariata in agitatorjev, ki ga navajajo v organizacijo in s tem do učiteljev. Vsi skupaj so eno telo — en pokret za skupni smoter.

Tisti, ki le s strani besedičijo, kaj bi socialisti morali storiti, "da bi kaj dosegli", pa so delavskemu razredu v kvar in graditeljem delavskega gibanja velika, dostikrat katastrofalna ovira.

## Proporčno zastopstvo

Ameriški volilni sistem dovoljuje zastopstvo edino le strankam in skupinam, ki dobre največ glasov, pa tako tudi so v skupnem številu oddanih glasov še v taki manjšini.

Socialisti so pri kongresnih volitvah dobili pred leti precej nad milijon glasov in bi bili na podlagi proporača upravičeni do kakih šestnajst mandatov v kongresu, dočim niso dobili niti enega.

Nesmiselnost tega volilnega načina priznava zdaj tudi republikanska stranka, ki pravi, da je dobila 6. novembra t. l. samo tri milijone glasov manj kakor demokratska stranka, a klub temu je v legislaturah mnogih držav zastopala le s par poslanci, v nekaterih nič, dočim je v obeh zborinicah zveznega kongresa v neznanem manjšini. Tri milijone glasov ni pri številu ameriških volilcev nič kaj impozantnejši večina, a klub temu kontrolira zmagovalna stranka nad dvetretjinsko večino v kongresu in praktično vse legistature.

Republikanska stranka s temi izvajanjimi ne zahteva spremembe v volilnem redu, nego le namiguje, da 6. novembra ni bila porazena, kakor se je vpilo v javnosti, kajti če dobi čez dve leti nekaj milijonov glasov nazaj — kar je malenkost — bo zmaga spet na njeni strani.

## Konferenca v Moon Runu

Člani JSZ in somišljeniki v zapadni Pensylvaniji so dali s svojo konferenco 25. novembra v Moon Runu zopet dober vzgled in vzpodbud.

Udeležilo se je kakih 50 članov in somišljenikov. Na zborovanju niso izgubljali časa z brezplodnimi prerekanji o namisljenih teorijah, pač pa so razpravljali in sklepali, kako pridobiti čimveč delavcev v JSZ in društva naprednih delavcev v Prosvetno matico. Razmotrivali so, kaj je treba storiti, da se število naročnikov Proletarca izdatno pomnoži in naše gibanje v splošnem ojača. Napravili so pregled po naselbinah zapadne Pensylvanije in ugotovili, da je še marsikaka, ki se smatra za napredno, brez socialističnega kluba.

Organizacija, ki razpravlja in sklepa o delu za socialistom, je zdrava. Konstruktivna agitacija za socialistično gibanje je med našimi premogarji in drugimi delavci v Pensylvaniji običaj. Zato je njihovo gibanje razmeroma močno, dočim je marsikake, kjer so polagali največ važnosti teoretskim razpravam in praznemu besednjemu boju, pokret bodisi oslabljen ali pa impotenten.

Nauk. — Razlike v mišljenju so umljive, kritika je lahko koristna, notranji boji morebitno bistrijo pojme, toda brez agitatorjev, ki delajo za svojo organizacijo, je vse to brez pomena.

## TRAGEDIE V LJUDSKIH NIŽINAH



Na sliki so tri doklice, ki so jih našli 24. novembra na poti iz California na vzhod. Dokletec so ležala mrtev v gorah v Carlisle, Pa. stare so bile od 8 do 12 let. Poročajo, da je bil njihov oče z njimi in z nečema načeljeno na poti.

K. A.,

## GEORG WEISSEL

(IZ ŽIVLJENJA SOCIALISTIČNEGA INTELEKTUALCA)

V 2. številki avstrijske socialistične revije "Der Kampf", ki izhaja sedaj v Pragi, pridružuje Weissel najočji sotrudnik kratke življenskega tega junaka, ki je bil obesen na Dunaju ob freguarskih vstajih. G. Weissel je s svojim junastvom in s svojim delom postal ideal socialističnega intelektualca, njegovo herojstvo spada v zgodovino socializma.

Georg Weissel se je rodil 28. marca 1899 kot sin želesniškega uslužbenca v Brigittenauu, 20. dunajskem okraju. Bil je edin otrok svojih staršev, ki sta bila oba iz Dunaja. Materialne razmere so bile skromne, vendar urejene tako, da je mogel zdravi, močni in bistroumni fant obiskavati srednjo šolo in sicer realko v Unterberggasse.

Na srednji šoli je kazal posebno zanimanje za kemijo, matematiko in zgodovino. Bil je dober dijak. Samo v šestem razredu je imel spor s katoliškim katehetom; ta konflikt ga je stal izgubo brezplačne šolnine za en semester. Njegov oče je bil prepričan socialdemokrat, vendar zavestno ni vplival na fanta, ki je sprejemal svoje prve politične vtise iz "Arbeiter-Zeitung", svoj prosti čas pa preživiljal v krogu svojih briġittenauskih tovarišev s televidbo in nogometom. Po maturi 1917 je moral takoj odriniti k vojakom kot "enoletni prostovoljec". Z 8. inf. polkom je prišel na italijansko fronto v Dolomite. Ranjen ni bil, pač pa je zbolel na težki dizenteriji, prišel je zdraviti na Dunaj, od koder se je zopet povrnih k svojemu staremu polku na italijansko fronto, kjer je ostal do konca vojne. Po vojni je študiral na dunajski tehnični kemiji in 4. maja 1923 je po odlično načrtovanih izpitih postal inženier.

Weissel je bil pogumen in trdnopramen sebi. Njegov skoro pretiran občutek za čast mu ni dovoljeval niti najmanjše nedolžnosti proti socialistični etiki in socialističnemu slogu življencev. V tem je bil fanatik. Tujim ljudem se ni odkrival, naravnost odbijajoč je bil. Kdor pa je pridobil njegovo prijateljstvo, mu je postal naboljši tovariš. Ženo in otroka je ljubil nad vse. Posebno fantek je bil njegov ponos; dosleden svojim načinom ga ni nikdar udaril. Morebitno počarne brambe je bil dober, ali strogi predstojnik, ki drugim prav tako kakor sebi ni dopuščal pregrešek. Organiziral je televadne ure, z moštvo je skupno bral knjige in vodil diskusije. S svojimi oficirskimi tovariši je malo občeval.

Potem ko je zapustil akademsko legijo, se je udejstvoval v Schutzbundu mestnih namizencov. Potem pa se je socialistični stranki nekoliko odstrelil. Ni se strinjal s politiko defenzive, v katerem je prišla stranka po krvavem 15. juliju 1927; poleg tega se je zelo razburjal nad marsikaterimi človeškimi napakami posameznikov. Prišlo je tako da je, da je 1930 izstopil iz stranke. Seveda s tem ni odpadel od ideje socialistizma. Nato je zopet začel

delati v Schutzbundu in jeseni 1938 postal zopet član socialistične stranke.

V zadnjih mesecih pred smrtno obesom na Dunaju je izklučno posvetil gibanju. Za privatno življenje, za ženo in otroka mu ni več preostajalo časa.

V noči od ponedeljka na torek 13. februarja se je odločil. Morda je bila to najtežja noč njegovega življenga. V torek zastrupil se je poslovil od svojih in odselil k sodrugom.

V Floridsdorfu, kjer je Weissel vodil v boju tudi svoje oboržene gasilce, se je socialistični Schutzbund najbolj junaško in vztrajno boril. Vladne čete in heimwehrovcu so mogli zlomiti odpor socialističnega delavstva še potem, ko so poslali proti njemu infanterijska polka št. 2 in 5 z motorizirano gorsko baterijo, en bataljon polka št. 4, pol bataljona oficirskih akademikov, iz Kremsa so dobili v pomoci še 2. bataljona 6. polka, pionirske bataljone št. 1, topništvo, kolearski bataljon št. 2, iz Stockerau še dve bateriji hababic, veliko število oklopnih avtomobilov in minometalev v dva železniška oklopna vlaka. Vsa ta ogromna vojaška moč, podpirana še po policiji in heimwehrovcih, je bila mobilizirana, mišičasto telo, ki ni imelo niti grama odveč masti, in njegova vztrajnost sta mu omogočala najtežje ture po ledu in skali. Tako je napravil najtežje plezalne ture na Rax, Dachstein, Kitzsteinhorn, Wiesbachhorn in Grossglockner.

Weissel je bil pogumen in trdnopramen sebi. Njegov skoro pretiran občutek za čast mu ni dovoljeval niti najmanjše nedolžnosti proti socialistični etiki in socialističnemu slogu življencev. V tem je bil fanatik. Tujim ljudem se ni odkrival, naravnost odbijajoč je bil. Kdor pa je pridobil njegovo prijateljstvo, mu je postal naboljši tovariš. Ženo in otroka je ljubil nad vse. Posebno fantek je bil njegov ponos; dosleden svojim načinom ga ni nikdar udaril. Morebitno počarne brambe je bil dober, ali strogi predstojnik, ki drugim prav tako kakor sebi ni dopuščal pregrešek. Organiziral je televadne ure, z moštvo je skupno bral knjige in vodil diskusije. S svojimi oficirskimi tovariši je malo občeval.

Weissel je bil pogumen in trdnopramen sebi. Njegov skoro pretiran občutek za čast mu ni dovoljeval niti najmanjše nedolžnosti proti socialistični etiki in socialističnemu slogu življencev. V tem je bil fanatik. Tujim ljudem se ni odkrival, naravnost odbijajoč je bil. Kdor pa je pridobil njegovo prijateljstvo, mu je postal naboljši tovariš. Ženo in otroka je ljubil nad vse. Posebno fantek je bil njegov ponos; dosleden svojim načinom ga ni nikdar udaril. Morebitno počarne brambe je bil dober, ali strogi predstojnik, ki drugim prav tako kakor sebi ni dopuščal pregrešek. Organiziral je televadne ure, z moštvo je skupno bral knjige in vodil diskusije. S svojimi oficirskimi tovariši je malo občeval.

Potem ko je zapustil akademsko legijo, se je udejstvoval v Schutzbundu mestnih namizencov. Potem pa se je socialistični stranki nekoliko odstrelil. Ni se strinjal s politiko defenzive, v katerem je prišla stranka po krvavem 15. juliju 1927; poleg tega se je zelo razburjal nad marsikaterimi človeškimi napakami posameznikov. Prišlo je tako da je, da je 1930 izstopil iz stranke. Seveda s tem ni odpadel od ideje socialistizma. Nato je zopet začel

delati v Schutzbundu in jeseni 1938 postal zopet član socialistične stranke.

Organizator te kampanje v Chicagu je Charles Pogorelec. Sodelujejo v odboru z njim tajniki in organizatorji klubov, v kampanjo pa so pozvani vsi člani ter članice v somišljenikih, kajti le ako se odzovejo oni, bo uspeh zagotovljen. Vsakdo, ki bo vprašan, in bo sprejel delo, in vsakdo, ki se priglasi, mu bo ta odbor določil nalogu, njihova imena in rezultat njihovega dela pa bo priobčen v Proletarcu.

Naloge, za katere se naj mobilizira v decembru vse naše članstvo v Chicagu in okolici, so:

1. Razpečavanje Ameriškega družinskega kolejarja letnik 1935.

2. Pridobivanje novih naročnikov Proletarca in izbirjanje poteklih naročnin.

3. Agitacija za pomnožitev članstva naših klubov.

4. Zbiranje prispevkov v agitacijski fond JSZ in Proletarca.

5. Širjenje socialističnih brošur in knjig.

Ako so lotimo tega dela vse, in stori vsak sodrug in vsaka

sodružica, v enem ali drugem oziru kolikor more, bo uspeh ve-

nik in nam vsem v ponos!

Predsednik: Odkod je dobil Roscher naročilo, naj se oboroži gasilci?

Weissel: Ali moram to povedati?

Predsednik: Junaško ste priznali svojo vlogó in Vam ni treba drugih izdajati. Ali so bili gasilci prisiljeni, da so bili pri Schutzbundu?

Weissel: Ne, nikdar.

Predsednik: Ali so vam vaši ljudje brez nadaljnega sledili?

Weissel: Da, svoje ljudi sem imel trdo v rokah.

Predsednik: Zakaj ste se udaljili policiji?

Weissel: Ker nas je bilo premalo.

Predsednik: In če bi vas bilo več, se ne bi udali?

Weissel: Samo ob sebi je razumljivo, da se ne bi.

Druž. pravdnik: Gotovo ste mislili, da je izbruhnila revolucija?

Weissel: Čakali smo na ojačanje in s tem računali. Ojačanja pa nismo dobili.

Ponoči so ga obsodili na smrt na večilih in na predsednikovo vprašanje, ali je razumel sodbo, je odgovoril glasno in samozavestno: Da.

Predsednik: Proti tej obsodbi ni pravne lege. Ali hočete duhovnika?

Weissel: Ne.

Ob polnoči so obsodilo izvršili. Pokonci, s trdnimi koraki je stopil Weissel pod vislice in zaklical: "Zivijo revolucionarni socializem!"

Iz "Svobode".

## Smrtné kazni v USSR

V Taškentu in okolici ter na nemški kolektivni farmi "Rdeča fronta" v Sibiriji je sovjetska oblast obsodila prav duševnikov funkcionarjev in drugih v smrt, ker jih je obdolžila in jim tudi dokazala, da so sabotirali pospravljanje pridelkov, da so si jih precejščeni del priševali in da so izvršili tudi druge kaznive prestopek. Največji škandali so bili odkriti v Taškentu.

Najboljši militanti so tisti, ki DELUJEJO, ne pa samo govorijo militantno.

## Oboroževanje na morju v smislu "sporazuma"

(Nadaljevanje s 1. strani.)</p

E. ZOLA:

**RIM**

Poslovenil ETBIN KRISTAN

(Nadaljevanje.)

"Hvala za očetovski sprejem, ki mi ga je Vaša svetost blagovilla nakloniti."

Ali Lev XIII. ga je blagovoličil v minuto pridržati, pa je govoril o Franciji in izrazil željo, da bi jo videl za blagor cerkev srečno, mirno in močno. In to zadnjo minuto je Pierre imel čudno vizijo. Gledajoč slonokosčeno čelo Svetega očeta, misleč na njegovo visoko starost, ob kateri ga najmanjši nahod lahko ugonobi, se je po nameravani idejni zvezni spomnil na občajni divje-veliki prizor: Pij IX. Giovanni Mastai, ki je umrl pred dvema urama, ima obraz pokrit z belim platnom in obdaja ga vsa zmedena papeževska družina; kardinal Pecci, kardinal komornik, se približa postej, da odstrani pokrivalo in udari s svojim srebrnim kladivom trikrat na mrljevo čelo, pa zaklječi vsakokrat: Giovanni, Giovanni, Giovanni! In ker mrlje ne odgovarja, počaka kardinal par minut, potem se pa obrne in pravi: "Papež je mrtev!" Obenem je Pierre uzrl tam doli v ulici Giulia kardinala Boccarnera, kardinala komornika, čakajočega s svojim srebrnim kladivom, in videl je Leva XIII. Giacomo Peccija, kako leži dve uri, odkar je umrl, v isti sobi, ima obraz pokrit z belo ruto in da ga obdajajo njegovi prelati. In videl je, kako se približuje kardinal komornik, kako daje odstraniti pogrinjalo, kako udari trikrat s kladivom na čelo, in zaklječi: Giacomo, Giacomo, Giacomo! Ko mrlje ne odgovarja, potripi nekoliko sekund, potem se obrne, pa pravi: "Papež je mrtev!" Ali se spominja Lev XIII., kako je trikrat udaril Pija IX. na čelo — ali čuti včasi na tem čelu ledeni strah pred tremi udarci, smrtni mraz pred tem kladivom, s katerim je oborožil kardinala komornika, svojega nespravljenega nasprotnika, ki ga je imel, kakor je sam vedel, v kardinalu Boccarner?

"Pojdite v miru, moj sin," je naposled dejan Sveti oče kakor za zadnji blagoslov. "Preghre Vam bo odpuščena, ker ste jo priznali in pokazali, da jo mrzite."

Ne da bi odgovarjal, se je Pierre oddaljil korakajoč nazaj, kakor je zahteval običajni predpis. Duša mu je bila uplašena; sprejel je poniranje kakor zasluženo kazen za svojo utvaro. Trikrat se je globoko poklonil, potem je šel skozi vrata, ne da bi se obrnil in spremjevale so ga črne oči Leva XIII., ki se niso umaknile od njega. Vendar je še videl, kakor je posegel po časopisu, ki ga je prej nehal čitat da sprejme njega. Ohranil si je nagnjenje do časopisa, živahnino radovednost po novicah, dasi se je v svoji osamljenosti pogostoma motil o pomenu članščkov in pripisoval nekaterim posameznim točkam važnosti, ki je niso imeli. Svetilki sta goreli z mirnim, nepremičnim plamenom; soba se je zopet pogrenzila v svojo veliko tišino in v svoj neskončni mir.

Sredi tajnega predsojba je stal gospod Squadra, črn in negibčen; čakal je. Ko je opazil, da je šel Pierre v svoji ustrašeni omotici mimo mizice, na kateri je bil pustil svoj klobuk, ga je previdno prijet in mu ga izročil z nemim poklonom. Potem je jeli zopet brez nagle, z enakim korakom kakor ob prihodu, stopati pred njim, da ga povede v Klementinsko dvorano.

Zdaj je šel v nasprotni smeri enaki neskončni izprehod, brezkončno romanje po brezkončnih dvoranah. Še vedno ni bilo videti živega človeka, slišati nobenega šuma, čutiti nobene sapice. V vsakem teh praznih prostorov je bila edina, samotna, kakor pozabljen na svetilk, in luč je bila še slabotnejša v povečani tišini. Slabotno so koraki odmevali na podu; brljava luč te zaprete, od vseh strani kakor zazidane, ob tej pozni uri vse v preplavljajoči nič pogrezenje palče jih je dušila. Naposled je prisla Klementinska dvorana, katero je pravkar zapustila švicarska straža.

Do te dvorane ni gospod Squadra obrnil glave. Še vedno nem je stopil na stran, ne da bi se izpremenila kakšna poteza njegovega lica in je pustil Pierra mimo, medtem ko se je zadnjic poklonil. Potem je izginil.

In Pierre je šel dve nadstropji dol po monumentalnih stopnicah, ki so jih medle krogle nad plinskim gorilnikom razsvetljavele s svetljivo nočnih lučic; izredna tišina je vladala, odkar niso več odmevali koraki stražečih švicarskih gardistov po stopnišču. Prekoračil je Damazijevo dvorišče, ki je bilo prazno in izumrlo pod bledim odsevom svetilk na peronu, šel dol po Scala Pia, po drugih, v polmraku enako izumrlih stopnicah, in naposled stopil skozi bronaste duri, ki jih je vratar s počas-

nim pritiskom za njim zaprl. Kako je trda kovina godrnjala, kako divje je škripala zaradi vsega, kar je bilo zaprto za temi vrati: Nakupičena tema, rastoča tišina, nepremična stoletja, ki jih je tradicija tukaj ovekovečila, nerazglašljive, v svojih mumijskih povezih shranjene dogme, vse verige, ki uklepajo in stiskajo, ves aparatom strogega hlapčevstva in najvišje oblasti, katere strašni odmeti so vratčale stene samotnih, temnih dvoran.

Na Petrovem trgu je bil sred te mračne neizmernosti popolnoma sam. Nobenega zakonskega hodca, nobenega bitja ni bilo videti — nujesar razun visoke prikazni obeliskov, ki sta vstajala med četverimi kandelabri iz razsežnega mozaika sivega tlaka.

Pierre je stal nepremičen sred tega velikega prostora; vse njegovo ubogo, strto bitje je trepetalo. Kaj, ni li pravkar govoril tam gori tričetrt ure z belim starem, ki mu je iztrgal vso njegovo dušo? Da, to je bil konec; zadnja veča mu je bila iztrgana iz krvavečega srca, iz razgrabenih možgan. Zadnji eksperiment je bil izvršen; cel svet se je podrl v njem. Naenkrat se je spomnil na monsinjora Nanija, in kako je imel samo ta prav v vsem. Rekli so mu bili, da stori naposled vendar le to, kar bo hotel monsinjor Nani, in zdaj je obstrmel, ko je opazil, da je res to storil.

Nenadna obupanost ga je pograbiла, tak grozen strah ga je prešinil, da je iz dna nočnega brezdnina, v katerem je tičal, dvignil drheče roke in povsem na glas govoril:

"Ne, ne, tukaj te ni, o Bog, življenja in resnice, Bog resitev! Pridi vendar, prikaži se, ko umirajo tvoji otroci, ker ne vedo, ne kdo da si, ne kje v neskončnosti svetov življiš!" Nad ogromnim trgom se je bočilo velikansko temo nebo iz modrega baržuna, nema, vznemirjajoča neskončnost, na kateri so trepetale zvezde. Veliki voz nad, strehami Vatikana je bil, kakor da je vzdrsnil še bolj navzdol; njegova zlata kolesa so bila kakor da so prišla iz pravega tira, ojnica mu je štrelala v zrak. Orion pa, tam doli nad Rimom, na strani ulice Giulia, je bil že, da izgine, in vidiči je bila le še ena treh zlatih zvezd, ki mu krase pas.

XV.

Pierre je zadremal šele ko se je danih; od razburjenosti je bil ves razbit in je gorel od vročice. Tako ko se je vrnih v palačo Bocanera, pozno ponoči, je zopet našel strašno smrtno žalost, da Darijem in Benedeto, okrog devetih, ko se je zbudil in je zajtrkal, pa je hotel takoj dol v kardinalovo stanovanje, kjer so bili položili trupli na oder, da jim morejo sorodniki, prijatelji, varovanci, posvetiti svoje solze in molitve.

(Dalje prihodnjie)

**Tendenčna obzirnost**

Magloire Labelle v Iron Riverju, Mich., je ubil vseh ljubomurja župnika Jamesa Lentarta. Labelle je policiji izjavil, da mu je župnik razdržil dom. V poročilih v angleških listih niso navedli vere, v kateri je ubiti župnik prišel. Tako zahteva v takih slučajih obzirnost, ki jo katoliška cerkev tako ceni, kadar je nji v prid, kot na pr. v tem slučaju.

**AGITATORJI NA DELU**

Izkaz naročnin, ki so jih poslali agitatorji "Proletarca".

Vse naročnine, ki jih pošljajo zastopniki in drugi agitatorji Proletarca, so šteete na bazi polletnih naročnin. Namreč agitator, ki pošlje eno celotno, je zabeležen v tem seznamu z dvema polletnima.

## XI. IZKAZ.

Anton Jankovich, Cleveland, O.	45
Jacob Rožič, Milwaukee, Wis.	14½
John Langerholc, Johnstown, Pa.	14
Henrik Pečarič, Nanticoke, Pa.	11
John Terčelj, Strabane, Pa.	10
Anton Šular, Arma, Kans.	10
James Dekleva, Gowanda, N. Y.	9
Andrew Vidrich, Johnstown, Pa.	9
Chas. Pogorelec, Chicago, Ill.	8½
John Zornik, Detroit, Mich.	6
K. Erznožnik, Red Lodge, Mont.	4
Joseph Zorko, West Newton, Pa.	4
Anton Zornik, Herminie, Pa.	4
John Teran, Ely, Minn.	4
Frank Sustarič, Lloydell, Pa.	4
Anton Dobrovolt, Girard, O.	4
Jack Bergant, Power Point, O.	2
Frank Podboy, Parkhill, Pa.	2
Angela Zaitz, Chicago, Ill.	2
Kristina Turpin, Cicero, Ill.	2
Lawrence Selak, Star City, W. Va.	2
John Tancek, Girard, O.	2
Frank Ilersich, Virden, Ill.	1
Joseph Jež, Waren, O.	1
Louis Sterle, Krayn, Pa.	1
Skupaj v tem izkazu (4 tedne) 176 polletnih naročnin. Prejšnji izkaz (4 tedne) 167½.	

AKO ste prejeli Proletarca, ne da bi si ga sami naročili, je vam bil poslan, ali pa izročen po naročilu nekoga, ki želi, da ga prečitate in ako vam ugaja, da si ga naročite. Precitajte to številko Proletarca pazno, in uvideli boste, da vam vaš prijatelj nudil list, ki je res vreden, da postanete njegov naročnik.

**Simulanti in graftarji v relifu**

Možica graftarjev in simulantov krade v relifu kruh tistim, katerim je relif namenjen in so podpore resnično potreblji.

ERNST TOLLER—IV. VUK:

**SVATBA V MAROKU***Sestnajstletni ženin in enajstletna nevesta.*

(Dalje in konec.)

Kovčeg z nevesto postavijo na dvorišče. Vsi so zapustili hišo razen svečenika in dva prijatelja, ki iz svojih sveč oblike kujejo svod, pod katerim gre ženin. Svečenik ga blagoslovil, ženin odhaja v sobo in moliti Alahu, prijatelji s svečenikom pa zapuščajo dvorišče in zaprejo vrata.

Sedaj stara služabnica, ki je edina do žensk spremljala svatbeno povorko, stopi k kovčegu, v katerem je nevesta. Dvigne preprogo in odnesne nevesto v sobo k ženini. Kot nagrado sprejme poročni kruh in nato

Obstal sem in pogledal berača. Sapa se mi je ustavila.

Ko sem zvečer iskal hišo, v kateri je bila poroka, sem šel mimo hiš, iz katerih je bil slišen radio. "Jazz-band" iz pariškega hotela je prodiral v Evropo do tega neprodirljiva sveta.

Sli smo dalje. V neki stranski ulici so delali pri svetlobi acitelinskih svetilk beli in črni delevaci. Poteče se, so stali v rovih, ki so bili izkopani za kanalizacijo in so polagali cevi.

Moj spremljevalec gleda zanimaleno pred se.

"Povedati ti hočem drugo povest, ki se je dogodila v Acili. Prvotno je bilo določeno, da bom imeli agitacijski tened in takoj pošljam razposlal glasovnice o volitvih odborov JSZ in s tem sklicevanje shodov v vseh tukajšnjih krajih.

Prihodnja konferenca bo četrti nedeljo meseca marca na Imperialu, Pa.

Ves prejšnji odbor je bil ponovno izvoljen.

V agitacijski fond JSZ je konferenca prispevala iz svoje blagovne \$25, udeleženci pa so v isti namen prispevali \$9.05, skupaj \$34.05.

**S konference JSZ v Moon Runu, Pa.**

Konference klubov JSZ in društvo Prosvetne matice, ki se je vršila v nedeljo 25. novembra v Moon Runu, Pa., se je udeležilo približno 50 zastopnikov in somišljenikov. Predsednik zborovanja je bil John Trčelj in zapisnik Mike Jerala. Prišel je tudi s. Jos. Snoy iz Bridgeporta, O.

Veliko se je razpravljalo, kako pridobiti napredna društva za pristop v Prosvetno matico in ustanoviti klube JSZ v naselbinah, kjer jih še ni. Tudi o agitaciji za Proletarca smo govorili in predsednik Trčelj je zelo apeliral, da naj si ga delavci res naroče, ne pa samo govorje o njemu.

Izvoljen je bil poseben odbor v prid agitaciji za Prosvetno matico, v katerem so sodružni Trčelj, Jerant, Kavčič in Glazhar. Skušali bodo pridobiti somišljenike na Library za obnovitev socialističnega kluba.

Obširna je bila razprava o prblem zboru JSZ v Clevelandu. Zastopniki so sprejeli načrt, ki določa na prihodnjo počmad sklicevanje shodov v vseh tukajšnjih krajih.

Prihodnja konferenca bo četrti nedeljo meseca marca na Imperialu, Pa.

Ves prejšnji odbor je bil ponovno izvoljen.

V agitacijski fond JSZ je konferenca prispevala iz svoje blagovne \$25, udeleženci pa so v isti namen prispevali \$9.05, skupaj \$34.05.

Jacob Ambrožič, tajnik.

**Delo kluba št. 1 JSZ**

Chicago, Ill. — Vstopnice za Silvestrovo zabavo so bile poslane vsem članom in članicam kluba št. 1 JSZ. Ako jih kdo ni dobil, naj mi to sporoči.

Vstopnice so po 40c. Istotako sem razposlal glasovnice o volitvih odborov JSZ in članom in članicam, ki niso bili navzoči na zadnji seji in niso glasovnic izpolnili. Ako kateri ni dobil glasovnice, naj mi to sporoči, da pošlje po pošti. — Prečitajte pazno pismo in tako tudi navodila na glasovnici!

Prosim, da oni člani, ki še niso poravnali vstopnic od zadnje prirede, iste gotovo poravnajo ta mesec, in tako tudi od zadnjega koncerta, da mi bo mogoče urediti vse račune pred koncem tega meseca, ko je tudi konec leta. Poravnajte tudi članarino, in ako kateremu ni mogoče udeležiti se prihodnje seje, ki je letna in volitve odborov klubov, naj mi pa pošlje po pošti. — Vpoštevajte to opozorilo, da bom lahko zaključil knjige in račune za leto 1934. — Peter Bernik, tajnik, 3204 So. Karlov Ave.

po 60c pri blagajni. V gornjih dvoranih bo igral J. Kochevarjev v spodnji pa Benčanov orkester.

Na seji meseca decembra bodo volitve klubovega odbora in odsekov. Čuli bomo poročila o našem agitacijskem mesecu in potem bo zabava.

Po končanem dnevnem redu na prošli seji se je pričela razprava o "enotni fronti". Otvoril jo je Frank Alesh, ki je odgovarjal na izvajanja komunista Adama Viroveca, kateri je govoril na prejšnji klubovi se

O. Ros (Paris):

# AKCIJSKA SKUPNOST V FRANCIJI

6. februar 1934 je zgodovinski datum ne le za francoski parlamentarizem, temveč za vse politični razvoj Francije. Seveda, boj kapitalistične akcije proti vladu levega kartela se je pričel že prvi dan po volitvah l. 1932. Ali 6. februarja je zavzel ta boj popolnoma novo, v Franciji doletje neznano obliko — in se zaključil z veliko zmago.

Od volitev 1932 je bila francoska vlada v rokah demokratične stranke, ki pa je bila v svoji gospodarski politiki odvisna od kapitalističnih organizacij. Vlade, ki so si hitro sledile druga drugi in ki so imele večino le s podporo socialistov, suvodile gospodarsko politiko, ki je popolnoma nasprotovalo ne samo zahtevam socialistov, temveč tudi vladajoče radikalne stranke. Vodja socialdemokratične stranke Leon Blum je ta položaj označil tako-le: vodje radikalne stranke ne marajo gospodarske politike svoje večine, prav tako ne marajo večine, ki bi odgovarjala njihovi gospodarski politiki.

S tem so vlade Herriota, Boncoura, Daladierja, Sarrauta in Chautempsa vse po vrsti prišle v konflikt s socialistično stranko. Kljub temu si niso pridobile simpatij reakcionarnih strank, ki so jih neprestano napadale zato, da bi prišlo do vlade, ki bo popolnoma njim vdanata. Afera Stavisky, ki ni bila nič izrednega v primeri s prejšnjimi škandali, je bila desničarskim strankam pretveza za odločilni naskok proti vladu. To pojasnjujeta dva razloga. Prvič so bili žrtve afere Staviskega ne toliko mali "šparovci" kot velike zavarovalne družbe; slo je torej predvsem za interes zavarovalnic. Drugi je izbruhnil škandal baš pod radikalno vlado. Ker se je istočasno postrila gospodarska kriza in ker so radikalne vlade pred prisikom kapitalističnih sil vodile deflacijsko politiko, znižale uradniške plače in ogrožale rente vojnih oškodovanec, so stranke reakcije upale, da bodo zase izkoristile naraščajočo nezadovoljnost, čeprav so vsi ti vladini ukrepi odgovarjali baš njihovim željam.

Od novembra 1933 je borzalna kurza rent navzdol. Pripravljala se je generalna ofenziva proti franku. Najbolj pessimistične vesti o finančnem položaju države so se razširile na borzi in po bankah. Hkrati so bile vojaške organizacije desničarjev izdatne podpore.

**6. februar.**

Zdi se, da je bila pripravljena izvenparlamentarna akcija desničarjev za drugo polovico februarja. Verjetno je, da so bili zelo blizu temu komplotu nekateri člani generalnega štaba in gospod Chiappe, šef pariške policije. Odstavitev Chiappa 3. februarja je dogodek pospešila. 6. februarja so organi-

zacijske desnice poskusile z državnim udarom.

Socialistična stranka je položaj razumela. Svojim pristašem je dala navodilo in ves delavski razred je pozvala, da se ne vmesajo v maso demonstrantov, ki so bili pozvani 6. februarja na Place de la Concorde. Mobilizirala je svoje moči in jim dala malog, naj bodo pripravljene v svojih središčih, naj se pa na noben način ne vmesavajo med demonstrante, dokler more vladati sama krotiti desničarsko provokacijo.

Nasproti pa komunistična stranka ni zavzela jasnega stališča. Ne da bi dala svojim pristašem kako določeno navodilo, je pozval komunistični dnevnik vojne oškodovance, ki pripadajo komunistični organizaciji ARAC (Association républicaine des anciens combattants), naj se udeleže demonstracije, ki so jo sklicali — desničarski nacionalisti. Rezultat je bil ta, da je bilo nekaj tisoč komunistov na Place de la Concorde pomešanih med fašistične elemente in da so z njimi stali nasproti četam, ki so branile republikanski režim. Drugi dan je komunistični organ strastno napadel Daladierja kot morilca, ne da bi se zavedal, kaj s tem počne. To čudno zadržanje komunistične stranke je rodilo dva rezultata: na eni strani veliko zmedo v lastnih vrstah in naraščajoče nezadovoljnost a politiko stranke; na drugi strani pa odcepitev najmočnejše komunistične organizacije v pariškem okolišu, to je organizacije v okraju Saint Denis.

## 12. februar.

6. februarja zvečer se je socialistična stranka obrnila na komunistično s predlogom, naj se obe stranki takoj sporazumejo na akciji proti fašistični nevarnosti. Stranka dva dni ni prejela nobenega odgovora. Tretji dan je komunistični dnevnik "L'Humanité" priobčil odklonilen odgovor.

Socialistična stranka ni mogla odlagati nujno potrebne akcije, čeprav se komunisti niso mogli odločiti. 7. februarja je socialistična stranka skupaj s svojo strokovno zvezo C. G. T. sklenila, da se v odgovor na reakcione demonstracije 6. februarja proklamira generalna stavka. Socialistična stranka je predlagala za generalno stavko 8. ali 9. februar; strokovna zveza pa je vztrajala na 12. februarju, ker je že prej sklenila, da na ta dan proglaši generalno stavko. Socialistična stranka je moralata odložiti tudi svoje poučne demonstracije na 12. februar.

Radi odklonilnega odgovora komunistične stranke je socialistična stranka sama organizirala demonstracije. Posebne komunistične demonstracije, pripravljene za 9. februar, so se poneseče. Komunistične strokovne organizacije so pa po

## Nov položaj za Makedonijo v Bolgariji

Do prihoda sedanja vlade so Macedonci v Bolgariji veliko odločevali, kakšna naj bo politika režima. Kdor jim je ugovarjal in so ga smatrali nevarnim, so ga spravili s poti na način čikaških gangsterjev.

Dne 1. decembra pa je bilo v Bolgariji po dolgem času obsojenih 12 Macedoncev v smrt, ker so bili obtoženi atentatov in drugih terorističnih dejanj v povoju letih.



Na sliki na desni je katolički duhovnik Rev. Joseph J. Leonard; na levu Mrs. T. Steinmetz in na sredini njena mož Josip. Dekle in duhovnik sta se poznala že v Californiji. Ona je katoličanka, njen mož pa žid, ki je prestopil v presbiterijsko cerkev. Pred par tedni se je poročil in odšel na ženitovanjsko potovanje. V New Yorku se je ustavil v hotelu katoličke bratske organizacije

Knights of Columbus. Tu je njegova mlada žena dobila spet svojega duhovniškega prijatelja Rev. Leonarda. Začeli so piti. Mož Joseph je odšel znova po pijačo. Ko se je vrnil, je dobil svojo ženo v duhovnikovi sobi v zagötvenem položaju. V ljubosumnosti ju je ustrelil. To je bil v kratkem drug sličen slučaj. (Več o takih aferah je v koloni "Komentarij" na 2. strani.)

## Starogorski:

# KAKO DELUJEJO NAŠI SODRUGI ZA POKRET V STAREM KRAJU

## UTRINKI S PEVSKEGA KONCERTA ZALOŠKE "SVOBODE"

Bilo je v nedeljo 7. oktobra 1934 v Zalogu pri Ljubljani, takorekoč pri vratih Ljubljane. Pa smo se izpraševali:

"Kaj... Ali prideš na koncert?"

"Na koncert? Zaloške "Svobode"?"

"Ob sedmih zvečer se začne tam v dvorani pri Pežarju, da Dobrunjski pevski zbor "Svobode" in delavsko pevsko društvo "Cankar" sodelujeta. Bo to koncert, ki je vreden, da ga obišča."

"Ce je tako", sem rekel, "pa prideš. Bo kaj obiska?"

"Premala dvorana bo", je bil odgovor. "Ce se ne podvijaš, boš stal zunaj. Več, vse govorí pri nas v Zalogu in okolici o tem koncertu. Pravijo, kako si upajo nekaj takega! Sami delaveci, ki znajo sicer dobro delati, da bi tudi kulturno nastopali in nekaj večjega pokazali, kak mi, ki smo študirani, je pač predzrnost. Zato glej, da boš našel prostor."

Prijatelj je odšel, jaz sem pa držal v rokah "vabilo", na katerem je bil program—spored 18 pesmi, ki jih bodo peli nekatere skupno vsi trije zbori, drugi pa zbor "Svobode" Zalog, zbor "Svobode" Dobrunje in zbor "Cankar". Dirigent priznani Kristo Perko.

"Ne bo slabó", sem pokimal z glavo, "oglejmo si torej."

\* \* \*

Večer je bil. Sonce je odšlo nekam za gore, mrak je legal na zemljo in vzdruž je bil poln svecnosti. V dvorano so prihajali od vseh strani. Videl sem kmečka dekleta, delavke, gospodane in gospa. Videl sem fante in sodruge, gospode iz uradov in šol, množico vseh slojev, ki so prihajali v dvorano in zasedali prostore. Na obravanh sem videl pričakovanje, radovnost, dvome, ponos in vse to je bilo pomešano z dobrovoljnimi nasmeji, govorjenjem in pozdravi, da je bilo, kar da smo res vsi bratje, da ni med nami razlike. In nekote je v meni vstala misel in mi govorila:

"Svežost proletarskih množic ustvarja nove sile življenja vkljub zakrnjenim nazorom "mi" in "vi", daje iniekcije duševne pomladitve, in "Svoboda" je prapor, ki je viden od vse-povsed kakor pojavičajoča se zarja novega dne."

\* \* \*

Sumenje je bilo v dvorani, ko sem sedel na svoj sedež, zadnji, ki sem ga dobil. In pomnil sem se besed prijatelja, ki me je opozarjal, naj se podvzemam. Zakaj tisti mnogi, ki je drugače v da-

se niso "znanli" podvzeti, so našnji razmerah trpko in surovo. Zbor delavskoga pevskega društva "Cankar" pa je, kar je to že njegova tradicija, pač umetniško krasno, kakor bi igral orkester; vsi, ki smo bili v dvorani in ki so celo stali zunaj, smo občutili, da je v preprostem človeku, vkljub temu, da je takorekoč noč in dan v boju za košček vskakanjega kruha, mnogo lepote, človečanstva, ki ga sicer drugod v krogih iz povdarsev civiliziranosti mnogo teže poisčes. Nečem delati nikomur krivice, ali nekote so se me lotevale vse te misli in primerjanja. Kaj bi tudi ne. Svobodaš, ki je otvoril koncert je s pripristimi besedami povedal to, kar sem čutil sedaj. "Delavška pesem se ni pojavila," je rekel, "kot nekakšna domišljija nečeša, ampak se je rodila v ubostvu, na slamici v jaslicah, v bedi, pomanjkanju in trpljenju iz resničnega življenja, zato je topla, zato je bojevita, zato je nežna in vabljiva."

Tisti skupni nastop pred koncem, ko je zazvenela pesem zopet vseh treh zborov "Slava de-

lavstvu" od Iv. pl. Zaječa, je razgibal vse. Mogočno je dočela. Zakaj za mano je stal poslušalec, močan, širokoplec mož, s ponosnim pogledom: človek, ki mu je gotovo usoda bolje naklonjena, kakor mnogim izmed pevcev.

In ko so doneli glasovi pesmi:

"Oj vi junaki, dela veljaki vsakega naroda živi ste etev svoje oči v vas vpira ves svet!"

je zaploskal in vzkliknil:

"Bravo, resnica, živel!"

Vse se je ožrlo vanj, a pevci so peli:

Močna jeklena, vaša ramena, dolgo nosila so breme težko. A noč odhaja, zora že vstaja delavstva trume v dan svoj gred...

In zdaj je zagrmelo vse v sil nem navdušenju, ploskalo in vzklikalo:

Ze za gorami zora se drami cilj se že bliža svobode žar..."

Tak je bil ta koncertni večer zaloške "Svobode". In ni mi žal, da sem bil tam.

## Civilizacija opija

Liga narodov je dobila pritožbo, da Japonska neguje na Kitajskem, posebno v Mandžuriji, trgovino opijo, zato, da s tem stuprom čimbolj degenerira domačine in napravi mestno Japoncem.

## "Enotna fronta"

Mustejeva American Workers Party in Ameriška komunistična liga sta se združili v "Workers' Party of the United States". Obe sta majhni skupini.

## FENCL'S

### RESTAVRACIJA IN KAVARNA

2609 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.

Tel. Crawford 1382

Fristna in okusna domača jedila. Cene zmerne. Postrežba točna.

**Dr. John J. Zavertnik**  
PHYSICIAN AND SURGEON

OFFICE HOURS:  
At 3724 W. 26th Street  
1:30—3:30; 6:30—8:30 Daily

Tel. Crawford 2212

At 1852 W. Cermak Rd.  
4:30—6:00 p. m. Daily

Tel. Canal 9695

Wednesday and Sunday by appointments only

Residence Tel. Crawford 8440

If no answer — Call Austin 5700

ZA LICNE TISKOVINE  
VSEH VRST PO ZMERNIH CENAH  
SE VEDNO OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO

**Adria Printing Co.**

1838 N. HALSTED STREET, CHICAGO, ILL.

Tel. Lincoln 4700

PROLETAREC SE TISKA PRI NAS.

## NAJVEČJA SLOVENSKA KNJIGARNA

## SLOVENSKE IN ANGLEŠKE KNJIGE

Pišite po cenik PROLETARCU

# Knjige Cankarjeve družbe

EDICIJA 1935

## PET KNJIG ZA \$1.40 PO POŠTI

\$1.25 ako jih kupite v uradu.

I. KNJIGA: STARÍ VEK.

II. KNJIGA: SREDNJI VEK.

III. KNJIGA: POD SEVERNIM NEBOM.

IV. KNJIGA: SESUTI STOLP.

V. KNJIGA: KOLEDAR CANKARJEVE DRUŽBE ZA LETO 1935.

Naročila naslovite: PROLETAREC, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

**O "Savinem" koncertu**

Chicago, Ill.—Koncert pevskega zborna "Save" v nedeljo 25. novembra je bil neoporen spet korak naprej v njegovem izpopolnjevanju. Razveseljivo je, da narasača v številu večev in pevki.

Pričel je z "Internacionalo" in nato je zapel še "Prebujenje držav".

V drugi točki je nastopil mladinski odsek "Save" z dveva slovenskima in eno angleško pesmijo: "Tiček" (F. Žirovnik), "Glow Worm" (Paul Lincke) in "Mi smo mlađa garda" (dr. Faigel). Upoštevajoč, da je to nov zbor, in da se morajo poleg petja dčer tudi razumevanja slovenskih besed v pesmih, je zbor naših mladih svojo nalogu dobro izvršil. Vodila ga zborovodja "Save" Jacob Muha.

V 3. točki sta zapela Louis Zele in Vinko Žagar v dvospisu "Dve utvi" (Davorin Jenko) in "Sem pevec". Žela sta obilo priznanja.

Anton Medved je prišel tokat na oder tudi v vlogi solista ter zapel 'Ti si urce zamudila' in "Moja kosa je kržavna" (obe Prelevčevi).

Tone je dobro pel. Ko je prišel na oder, je bil sprejet z burnim aplavzom, in ko je nehal, je občinstvo z dolgim ploskanjem izražalo željo, da naj se kaže.

Ampak ga ni bilo. Priporočljivo je, da se odzove vsakdo, pa bil zbor, solisti ali kvartet, ako občinstvo izrazi tako željo. Tudi največji umetniki se ne branijo dodajati k svojim sporedom. O Medvedu vedo, da ne zna samo dve pesmi — saj so ga čuli peti na zabavah že čestokrat, čemu bi torej ne pel tudi na odru nekoliko več?

Kvartet (Louis Zele, Vinko Žagar, Anton Medved in Anton Garden) je zapel "Na poljanu", "Rozici" in "Dekle je vzele drugega". Če bi bil ta kvartet dodal v koncu še "Pastirčka", s katerim se je bil avdijenci najbolj priljubil, bi bil končni efekt veliko boljši.

Mešan zbor "Save" je zapel v prvem delu še pesmi "Nazaj v planinski raj" (Anton Nedved), "Triglav" (F. Fleishman) in "Vrbsko jezero" (Tomaž Kosat). Slednja je avdijenco najbolj razvynela. Predvajal je to pesem izborno. Poslebo se je v nji postavil "Savin" ženski zbor.

V drugem delu je bila vprizorjena kratka spevoigra "Srce in denar". Minka, hčerka krčmarice Reze, ima srce, meštar Jernač ima denar, in Reza pa dolgo. Hčerka se brani Jernača — je star in grd, ali gre se za rešitev zadolženega posetiva, meštar sili, češ, vse plačam, samo Minko mi dajte, in Minka plaka ter se končno na prigovaranje matere uda. Uverjena pa je klub temu, da so jo prodali. Pa pride v svoj rojstni kraj po mnogih letih Janko — Šofer Janko. Minka ga ne pozna takoj — četudi sta si bila v otroških letih velika prijatelja. Še ga ima rada. In Janko je prišel, da vrpača za jeno roko. Pa je prepozno, zaradi denarja je obljubljena staremu meštarju. No, iznajdljivi Janko se žuri ven, da proda ko hitro mogoče svoj avto in prehititi meštarja z denarjem, a se pripeti, da pride meštar prej in odsteva denar birtinji Rezi. Vse bi se za Minko slabo končalo, če ne bi bil baš ta hip pritekel živinski poganjač Cene je sporočil meštarju, da so krave uše. Meštar pozabi na svojo ljubezen in hop na lov za kravami. Ni pa pozabil vzetni denarja s seboj. Isti tretnotek pride Janko s svojim denarjem in igra je za mladi par in za Rezo srečno končana.

Meštarja je igral Garden — dober tip. Šoferja Vinko Žagar, poganjača Johnny Rak, krčmarico Frances Vider, hčerko Alice Artach, sejamrje in sejamrce pa "Savin" zbor.

Tudi ta del je občinstvu ugašal. Tako je "Save" podala lep spored in si prijateljstvo med avdijencem še bolj utrdila. Udeležba je bila obilna.

Ob otvoritvji je imel kratek nagovor predsednik "Save" Anton Andres.

Ves program se je vršil pod vodstvom Jakoba Muha. Na klavir je spremjal zbor in solist Mary Muha.

Ako bi bilo kaj pripomniti, bi želel, bodisi od solistov, kvarteta in tudi od zborna več živahnosti v nastojih, katere včas manjka. Zbor je pri "Vrbskem jezeru" pokazal, da

zna dati kompoziciji življenje, kakršnega ji je skladatelj vduhnil. Ako bi tako začel takoj pri "Internacionalu", bi tudi ta pesem napravila boljši vtip. Res, da ne dajo vse pesmi toliko prilike za živahnost, ampak treba je dati pri vsaki vso, ki jo skladba omogoča.

"Save" se je v teku let v največjih težkočah in ovirah razvila v zbor, na katerega so danes pevci in pevke upravljeno ponosni. Vsi njeni priatelji ji žele napredovanja na poju gojite slovenske glasbe in novih uspehov na njenih koncertnih priredbah. — X.

**25-letnica ženskega društva SNPJ v Waukeganu**

Waukegan, Ill. — Žensko društvo št. 119 SNPJ bo imelo v nedeljo 9. decembra ob 2. popoldne v Slov. nar. domu slavnost 25 letnice in ob enem bo razvilo novo zastavo.

To društvo ima za seboj pestro zgodovino, ki zasluži omenite. Bilo je ustanovljeno 5. dec. 1909 s 16. članicami. So delovala sta pri ustanovitvi John Mahnič in Matth Waršek od društva "Sloga" št. 14 SNPJ.

Podpisana sem prestopila v to društvo l. 1914, dasi so mi znanci predlagali tudi dva druga društva in jednotne.

Zapisnik ženskega društva št. 119 priča skozi vseh petindvajset let, da ni bilo samo podporno ampak delavno na raznih poljih. Podprlo je akcijo za ustanovitev Slov. nar. domu in bilo vedno na razpolago pri prireditvah za izvrševanje raznih ženskih del do ustanovitve gospodinjskega odseka SND.

L. 1920 je društvo pričelo oglašati idejo za ustanovitev zadružne prodajalne in podvezlo v ta namen prve korake.

V Prosvetni matici JSZ je včlanjeno od početka in poseduje njeni deklaracije, ki je bila izdana l. 1922.

Podpore raznim delavskim akcijam ni nikoli odreklo. Pripravilo je v obrambne fonde E. V. Debsa, Mooneya in Billingsa, v pomoci stavkarjem itd.

V veliki stavki premogarjev se je naše društvo veliko trudilo pri zbiranju prispevkov in oblike. Zato se lahko po vsej pravici naziva za napredno žensko društvo.

Nadejamo se, da nas članstvo SNPJ in drugo občinstvo prihodnjem nedeljo poseti v obilnem številu. Vprizorjena bo igra "Dve tašči", petje, igranje na harmonikino in deklamacije. Glavni govornik bo Filip Godina. — Frances Zakovick.

**"Slaba vest" na sheboy-**

**ganskem odru**

Sheboygan, Wis. — V soboto 22. decembra ob 7:30 zvečer vprizori dramski odsek kluba JSZ veseloigr "Slaba vest" v petih dejanjih. Vrši se v sedanji času. V nji se vrste lepi zabavni in šaljivi prizori, kateri krasijo korajno petje hlapcev in dekel, ki se vedno, kakor nekdaj, prihajajo na delo in z dela s petjem. Ko boste prisostvovali tej igri, boste videli, da je običaj tega domačega življenja v starem kraju klub vsem političnim in drugim spremembam še vedenko kakor je bil, ko ste se v poslavljali od svojih dragih.

"Slaba vest" je narodna igra, ki še ni bila vprizorjena v Ameriki. Nikomur ne bo žal, ki jo bo videl. Vstopnice so v predprodaji po 30c in pri blagajni 35c. Sezite po njih.

Za predstavo v soboto smo se odločili, ker je zdaj ta dan kakor da je praznik. Tovarne ob sobotah ne obratujejo. Prej smo imeli naše predstave ob nedeljah, toda v današnjih razmerah je pri nas sobota prikladnejši datum.

Po igri bo prosta zabava in ples. Vabimo vse.

Za dramski odsek, F. Sepich.

**Klub JSZ v Pursglovu****je obnovljen**

Klub št. 228 JSZ v naselbini Pursglove, W. Va., je obnovljen. Pristopilo je enajst članov in članic. Več poročila bo v prihodnji številki.

**OPROSTITEV INSULLA V DVÖJNÍ LUCI**

Slika predstavlja, kako sodišči s svojo poroto izjavlja, da je Samuel Insull nekriv goljufije, katero mu je dokazoval justični departement zvezne vlade in potrošil v tej tožbi nad četrto milijono dolarjev. Toda uničeni vlažnici v Insullovi delnici, katera predstavlja oseba v sredi na tej sliki, krive niso oprostili. Sodnik je porotnikom naročil, naj spoznajo obtoženca krivim edino v slučaju, ako so prepričani, da je imel v svojih spekulacijah naman goljufati. Mehkušni porotniki so si bili v svojem razpravljanju skoraj takoj edini, da ni imel takega namena — kajti če so ljudje ogoljufani, je kriv kritika —. In Insull, ki je eden izmed stebrov, ki so povzročili krizo, je nekriv — torej čisto nedolžen pri vseh stvari.

**Seja kluba brezposelnih**

Chicago. — Seja slovenskega kluba brezposelnih, lokal št. 61, se bo vršila v četrtek 6. decembra zvečer v dvorani SNPJ. Na dnevnem redu bodo volitve odbora za prihodnje leta in druge važne točke. Ko bo dnevnih red končan, bomo imeli govornika. Pričakujemo tudi, da pristopi na tej seji v klub večje število novih članov. Po končani seji bo prosta zabava. Pridite vse in privede s seboj prijatelje. — Joseph Oblak.

**Težave vsekrižem**

Herminic, Pa. — Navzlin dolgotrajni krizi je agitacija za socializem in socialistični tisk danes prav tako težavna, kakor je bila. Prej ni bilo časa za socialist — zdaj ni dejanja za socialistični tisk, ne za članarinou v klubih.

Delavci so uposleni samo po nekaj dni in zaslužen je tako mizeren, da je čudež, kako so v stanju toliko potreti v krizi proti tistim, ki so krivi sedanjih razmer.

Naši ljudje so člani podprtih društva, pa se trudijo tudi v krizi, da jih vzdrže; mali zasišek obrnejo kolikor največ mogoče za asesmente. Ako bi marsikak trgovce ne bil pravljenci čakati, bi bilo za vse.

Mnogo delavcev je bilo vsled tega aretiranih in izmed teh 16 obtoženih. Obravnavata proti njim se bi imela vršiti 13. novembra in je bila potem odločena na 11. decembra.

V Denverju je nastala American Workers Union. Pristopilo je okrog tisoč članov in jih potem več so odpadio. Mnogi ljudi — vključivši odbornikov — je na tem polju neizkušenih in ne razumejo zakonov razrednega boja. — Obrambo za arietirane stavkarje vodi I. D.

Socialisti so dobili 6. novembra 234 glasov, pred dvema leta pa le par tucatov.

Glede stavke, ki jo omenjam prej, so nekateri časopisi trdili, da je nastala vsled političnih ozirov. V resnicu je bila sleditev pomankanja in lakote. — John Jančič.

**Prireditev brezposelnih v Clevelandu**

Cleveland. — Klub brezposelnih bo imel v petek 14. decembra veselico. Vršila se bo v spodnji dvorani S. N. D. na St. Clairju. Prebitek je namenjen blagajni kluba brezposelnih in njegovim najpotrebnejšim članom.

Občinstvo je vabljeno, da se je udeleži v obilnem številu.

Vstopnina je 25c. Igrala bo izborna godba. — John Krebel.

**O vprizoritvi "Prodane neveste" v Clevelandu**

Cleveland, O. — V harmonični spojiviti sta socialistična pevaka zborna "Zarja" in "Vojan" predvajala na Zahvalni dan v Slov. nar. domu Bedrich Smetanovo opero "Prodana nevesta" v splošno zadovoljstvo občinstva.

Na to prireditve so prišli v velikem številu ne samo Clevelandčani, ampak tudi iz naselbin Detroit, Girard, Niles, Barberon, Kenmore, Akron, Lorain, in seveda naši Collinwoodčani ter iz Euclida. Avtorij je pred teden prišel v Zd. drž. na govorniško turo. Povsed, kjer je dozdaj govoril, so ga sodruži sprejeli z revolucionarnim načinjenjem in upam, da Cleveland ne bo izjemna.

V Clevelandu bomo imeli priliko slišati Deutscha v nedeljo 9. dec. v obre dvoranah Metal Trades Union avtorij. Prične se ob 3. pop. Deutsches shod je aranžira Clevelandsko delavsko federacijo sodelovanjem lokalne socialistične stranke za boj proti fašizmu. Vstopnina je prosta. Govoril bo tudi s. Dubinsky, ki je eden socialist v eksekutivni Ameriški delavski federaciji. Izvoljen je bil na prošli njeni konvenciji v San Franciscu.

Slovensko delavstvo vabimo, da se tega shoda udeleži v velikem številu.

Zvečer istega dne priredi socialistična stranka v počasti s. Deutschu banket. Kje, to bo pravočasno sporočeno.

odbornike, ki imajo sposobnosti in vi pa zaupanje vanje.

Kdor je more, naj se potradi privesti kakega novtega člena ali članico.

Cankar" za posojene kulise, trgovcem in drugim za oglase, J. F. Terbičanu, Frank Zagariju, Frank Olgarju in sploh vsem, ki so na eni ali drugi način pripomogli do tolikšnega uspeha.

Leo Poljsak, pred. "Zarje".

**LISTNICA UREDNIŠTVA**

Zaradi zaključevalnega dela pri Am. druž. koledarju urednik nì utegnil prirediti vseh doslovov za objavo v tej številki.

Poročilo N. Zlembergerja je iz te številke izostalo. Nadaljevanje bo v prihodnjem.

Cleveland. — Če pojasnjeno v naslednji izdaji.

**TISKOVNI FOND PROLETARCA****XI. IZKAZ.**

Columbus, Pa. Po \$ 5 druk. št. 14 SNPJ in klub št. 5 JSZ, skupaj \$10.00 (Poslat Frank Podboy).

Bridgeport, O. Klub št. 11 JSZ \$2.

Alma, Kan. Anton Solar \$1.40.

Gowanda, N. Y. James Dekleva \$1.

West Newton, Pa. Joseph Zorko \$1.

No. Chicago, Ill. Anton Meseč \$1.

Johnstown, Pa. J. Langerholz 50c.

Vandalia, Pa. Joseph Cebular 50c.

Sygan, Pa. Lorenz Kaučič 20c; po 15c: Joseph Derniček in Martin Čebula, skupaj 50c. (Poslat Lorenz Kaučič.)

Forest City, Pa. John Dobravec 25c.

Chekeburg, Pa. Jacob Baloh 25c.

So. Fork, Pa. Jacob Rupert 25c.

Barberton, O. Joseph Smoke 25c.

Harrietta, Mich. Frank Erzen 25c.

## THE COCK-EYED WORLD

By Adrien Gambet

Thursday. — Hitler official calls down Nazi "peroxide blondes." To be a good Nazi you must be genuinely yellow from head to soul. Roosevelt, juking all the rest of his social welfare program, advocates unemployment insurance (for those who still have jobs), saying, "it must be set up with the purpose of decreasing rather than increasing unemployment." That is, no matter how little the boss pays, it must seem big beside the insurance. The plan calls for State, not Federal, contributions. Having discarded pensions, sickness insurance, maternity help and infant welfare, in favor of unemployment insurance. Fearless Frank now passes the buck on that to the States. What's left of the Roosevelt social welfare plans? Spain expels British Labor Party observers at request of fascist leader Robles. No one wants strangers snooping round private massacres.

Friday. — National Committee on Economic Security denounces Roosevelt unemployment insurance plan as "inadequate." It isn't even a plan. Tugwell says rebuilding foreign markets is not matter of crop reduction. It never would have been if all in this country were properly fed.

New York Nazi paper to stop attacks on Jews; retracts and apologizes, whereupon Friends of New Germany start own yellow sheet, announcing that "the fight goes on." If they can't publish lies in one paper, these honest heroes will in another.

General McArthur, who routed Bonus Army from Washington with bayonet charge at dead of night, is continued as chief of staff by Roosevelt. The heroic conqueror of women and children is rewarded. Sir Oswald Mosley, British fascist leader, held as rioter. That's deflating him to his proper stature as street-brawler. New York subway guards nearly beat to death man accused of using slug in turnstile. A nickel for a life.

Saturday. — Labor and Socialist International will accept United Front offer of Comintern (excuse it—Comintern) if they will begin with Russia, where Socialists have been in prison fifteen years. The "Daily Shirker", official organ of American Comics, raises awful howl because L. S. I. thought proposal was on the level and couldn't understand asking cooperation with

Socialists in one country while throwing them in prison in another... King George of England says assassination of Dollfuss aroused his "profound sympathy." His emotion over murder by Dollfuss of hundreds of Socialists are under complete control... Roosevelt calls for new era of pioneering and "means everything the word implies." Except, of course, returning capitalists to primitive conditions along with the rest of us.

Sunday.—Hitler promises to accept result of Saar plebiscite. (Providing, of course, the 10,000 strong-arm men he has there do their stuff before the election). Adolf promised this to a French deputy named Jean Goy. The name must have made him feel generous... Two arms plans studied in Europe. Two less disarmament plans are being studied... Abyssinians riot at Italian consulate as Mussolini plans conquest of their country and Italian mission of "trade and friendship" starts into it as preliminary scouting party. How rude of them!

Monday.—Father Coughlin (I've run out of adjectives for the blatherskite) says Socialism would bring poverty while advocating as steps toward prosperity all the social legislation we have backed for decades. To steal a man's money after telling him it's phony is about as far as you can go—downwards...

President of du Pont armament interests calls for government control of war profits and arms exports. He knows that so long as capitalism controls the government, the government won't really control capitalism... Farley promises Roosevelt administration won't swing to the left. It's all right, Jim, we've told the people already.

Tuesday.—Reconstruction Finance Corporation sue General Dawes' bank, which still owes \$60,000,000 of \$89,900,000 loan made just after Dawes resigned as chairman of R. F. C. While they are talking of disenfranchising those who get relief, how about the bank's stockholders? Serbs start movement to canonize Alexander. Washing out blood with holy water... In Poland 3,000,000 Jews are destitute as a result of anti-Semitic propaganda which also flourishes in Austria (maybe the bishops who worry about Mexico could take this on, too). Hungary, Rumania, Latvia and Lithuania.

## A SOCIALIST

By ELLA WHEELER WILCOX

Who is a Socialist? It is a man  
Who strives to formulate or aid a plan  
To better earth's conditions. It is he  
Who, having ears to hear and eyes to see,  
Is neither deaf nor blind when might, rough-shod,  
Treads down the privileges and right which God  
Means for all men, the privilege to toil,  
To breath pure air; to till the fertile soil;  
The right to live, to love, to wed  
And earn for hungry mouths their meed of bread.  
The Socialist is he who claims no more  
Than his own share from generous nature's store.  
But that he asks, and asks, too, that no other  
Shall claim the share of any weaker brother  
And brand him beggar in his own domain  
To glut a mad, inordinate lust for gain.  
The Socialist is one who holds the best  
Of all God's gifts is toil, the second rest;  
He asks that all men learn the sweets of labor  
And that no idler fatten on his neighbor.  
That all men be allowed their share of leisure—  
Nor thousands slave that one may seek his pleasure;  
Who on the Golden Rule shall dare insist—  
Behold in him the modern Socialist.

## The Epic Of Upton

When Sinclair or any of his friends tell you that the highest vote he ever got when he ran on the Socialist ticket was fifty or sixty thousand while he got nine-hundred thousand on the Democratic ticket, you will be justified in replying that he refused to campaign when he ran on the Socialist ticket, while he campaigned with extraordinary energy when he thought he had a chance on the Democratic ticket. He proved what he had repeatedly denied to me when he was a Socialist, namely, that he was a good campaigner. As I see it he did a remarkably skillful job, with possibly three exceptions. He should not have made that remark about the unemployed flocking to California; he shouldn't have made his pilgrimage to Roosevelt which gave Roosevelt's failure to come through with an endorsement far greater weight than it otherwise would have had. And perhaps he was too apologetic, or rather explanatory, in dealing with quotations from his own books dealing with religion, etc. His explanations had little weight with those who are moved by that sort of argument.

Norman Thomas.

## Usually

People who argue about the side on which their bread is buttered forget that they eat both sides.

## Infallible Cure

Here's a woman suing for divorce on the grounds that she was in a trance when she was married.

"Well, if married life doesn't bring her out of it, divorce won't."

## DARK CLOUDS OVER DEMOCRACY

Item No. 1: Daniel Willard, President of the B. & O. railroad has been threatened with death. The warning which he received this week stated that unless he puts thousands of men back to work he will be bumped off this sad old earth.

Now the slaughter of Willard wouldn't do much harm nor much good to the discarded victims of Capitalism. But it may be that some desparate man will carry out the threat.

## PILING 'EM UP

The NRA was given us to solve the problem of the depression. Now we have the problem of the NRA—and the problem of the depression, too! Well, that is an old method of treatment. Many a doctor has distracted a patient's attention from one ache by giving him another ache to think of.—John Haynes Holmes.

## WHAT IF THEY HAD?

If people had saved their money when times were good, they could spend it now, and the bad times we're having we'd have still coming.—A. G.

## A Majority of "That"

By John M. Work

Once upon a time, when I was occupying room 303 in Brisbane hall, overlooking Chestnut st., now Juneau ave., Victor Berger paid me one of his infrequent visits. There was no passenger elevator in the building and he seldom went up as far as the third floor. My recollection is that it was in the fall of 1926. I asked him what he thought about his chances for reelection to congress. With a characteristic grunt and a wave of his hand toward the motley men and women walking along in either direction on the south side of Chestnut st., he replied, "Just think! To be elected I have to get a majority of that!"

A majority of "that"!

He got a majority of "that," largely because of his personality, and was re-elected.

Socialists often have secured a majority of "that" for various offices, but they have not had member of congress since Victor ceased to be one.

Upton Sinclair tried the experiment of getting a majority of "that" on an independent ticket. He succeeded in the primary but lost in the election. He recently has speculated as to what might happen if the Socialist party, at the outset, had decided to run its candidates on old party tickets, as the equal suffragists used to do. Would we have got anywhere? The suffragists at length won. But what they were seeking, while exceedingly important, was an intermediate goal. To get candidates to pledge themselves

to such a fundamental principle as Socialism would be "something else again." And to hold men in line after they had once been elected on an old party ticket, and wanted to be re-elected, would be extremely difficult.

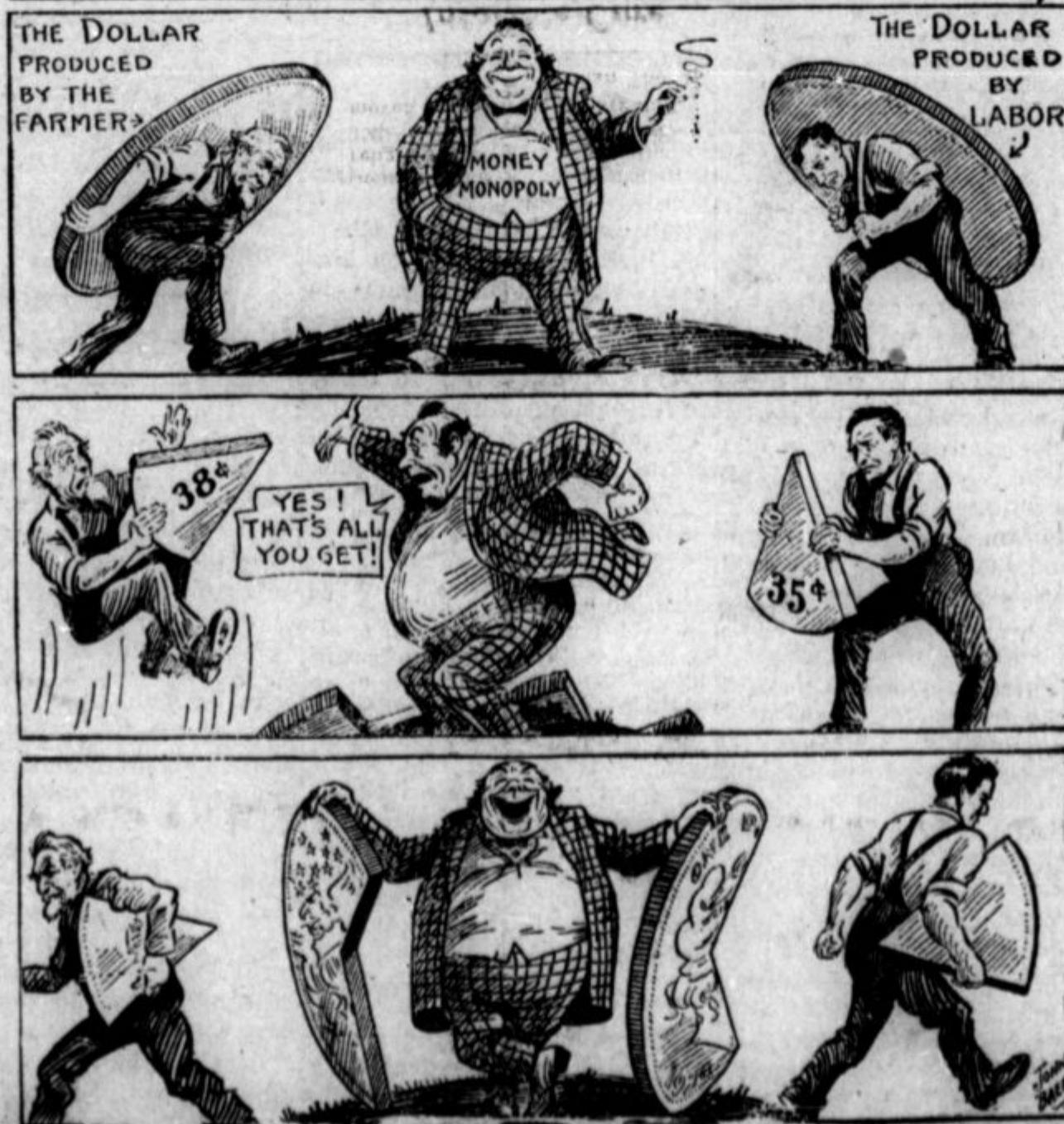
The American Federation of Labor uses this policy, but it only asks for little things. It is a comparatively easy matter to get a majority of "that" provided you don't stand for anything in particular. Upton, although his program was mild and inadequate, stood for some worth-while things and was defeated in spite of the fact that he was running on the ticket of the old party which enjoyed a landslide in behalf of its candidates. Apparently this policy does not work.

In other countries there are scores and hundreds of Socialists elected to the various parliaments. How did they get a majority of "that"?

They got it by doing long years of educational work for things which, when they become popular, are taken over by others, while we go on educating for the fundamental change. Men educated in the Socialist movement have furnished the best brains and the directing influence in many types of organizations, such as farmer-labor parties, non-partisan leagues, progressive parties, industrial democracy organizations, civil liberties organizations, peace organizations, anti-Fascist organizations, public ownership of public utilities organizations, and a great many labor organizations. We have—just as our enemies charge—honeycombed—that's their favorite word—the colleges and universities with our "pernicious doctrines." We have also "honeycombed" the unions, the churches, some of the fraternal orders, and many other organizations, without our "pernicious" doctrines. We have made millions of Socialists, although they do not all vote our ticket; they believe in Socialism as the ultimate economic goal. We have likewise beaten down the prejudices of millions of other men and women, drawing them part way over to Socialism.

In short, up to the present time, our movement has been a brilliant success, even though we have not secured a majority of "that."

## WHY WEALTH CONCENTRATES



or another to influence legislation.

The Father also proposes to end poverty and many people flock to him.

The Moral: Millions of Americans are reaching the limit of their endurance. They are ready to kill individuals, revolt in great numbers or follow any demagogue who uses the right kind of language to promise them relief from their miseries. But practically none of them have a clear conception of what is wrong or how to right it.

When people are ready to go in any direction to escape suffering the time is ripe for either Fascism or Socialism. Never before was there such pressing need for Socialists to unite their efforts in a campaign of agitation, education and organization. God pity Democracy in America if the storm breaks before the Socialists have performed their task.—Reading Labor Advocate.

## SEARCHLIGHT

by DONALD J. LOTRICH

What a good literature committee of Socialist Party branch can do is told in the report of the committee of branch No. 1 JSF. Organized a year ago it now reports on the purchase of 1662 books, papers and pamphlets at a cost of \$65.95. They have sold and past out all but 93 of them and collected \$83.24. A revolving fund of \$17.29 has, therefore, been established in addition to the thirty-five 25c, twenty-eight 10c and thirty 5c books. The report further shows that we have purchased 200 each of Taxes and Tax Dodgers, Inflation, The New Deal, 250 New Leaders, 100 Commonwealth Plan, 100 Civil War in Austria, 50 Henderson's Case for Socialism, May Herald, NIRA, Arise, and Socialism and Americanism. If every branch of the party would do as well the National Office would have a job supplying the literature. We again urge branches and English sections to select good, reliable literature committees at their December meetings and wage an intensive educational campaign during 1935.

Prof. S. H. Slichter of Harvard says we're going to hit another depression in 1940 or 1945 due to the inflation which President Roosevelt is putting into effect. Here, we are not even out of one depression when they already prophesy another. Anyway, we wish those people who are backing up the New Deal would read the professor's theory and get us into that new depression soon so that what we have said so often would come true. But, better prepare for another depression. Don't wait until it comes this time.

The annual meeting of the Slovene Unemployed Club will be held Thursday, December 6 at the SNPJ Hall. Many important reports are to be presented. Election of officers will take place and comrade Josko Ovenc will be the speaker. A social with music follows. All be there.

## Open Forum

Chicago, Ill.—The sixth congressional branch of the Socialist party announces the following program for the open forum which is held every Friday at 3437 W. Roosevelt Rd., at 8:15 P. M.:

Dec. 7, Albert Goldman, "Why I Joined the Socialist Party". Admission 10c.

Dec. 14, Mattie De Haan, "The Theatre as a Revolutionary Force".

Dec. 21, Gifford Ernest, "Should You Believe What You Read in the Capitalist Newspapers?"

Dec. 28, Owen Geer, "The Possibilities of Socialism in the United States in Our Time".

Our branch meetings are held every first and third Thursday of the month.—Gertrude R. Dubin.

## FARMERS AND WAGE WORKERS

Farmers and wage workers are engaged in very different occupations, yet both groups are workers.

Both are robbed by the capitalist exploiters. They do not rob one another, but both are victimized by the profit system. Their interests lie in getting together, shoulder to shoulder, at the ballot box and defeating their enemies. So doing, they can pass the necessary legislation to solve the economic problems of both groups and bring them permanently to prosperity.

Get together, farmers and workers! Elect your own representatives through the party of the workers, the Socialist party. Never again be so foolish as to vote for parties of capitalism, thus voting for your own exploitation.—W. L. Baldwin.